

Seminārs «Nemateriālā kultūras mantojuma saraksta veidošana»

Ieva Švarca
UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas
Kultūras sektora vadītāja

2017. gada 10. janvāris
Rīga, Latvijas Nacionālais kultūras centrs

Kas ir UNESCO?

- UNESCO – Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija;
- Specializēta Apvienoto Nāciju organizācijas aģentūra, kuras misija ir sniegt ieguldījumu miera veicināšanā, nabadzības izskaušanā, ilgtspējīgas attīstības sekmēšanā un starpkultūru dialoga veidošanā ar izglītības, zinātnes, kultūras un komunikācijas un informācijas palīdzību.

UNESCO būtība

- Miera ideju īstenošana caur cilvēces intelektuālo un morālo solidaritāti;
- Nevis «svešais» un «savējais», bet visai cilvēcei kopīgas, vienlīdz svarīgas un saglabājamās vērtības;
- Starpkultūru dialogs un sapratne.

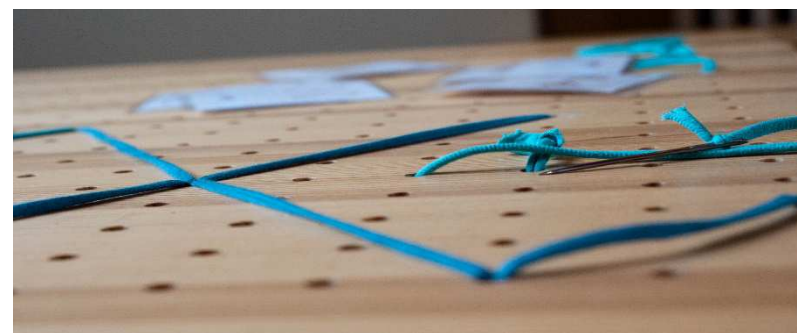

Kā UNESCO darbojas?

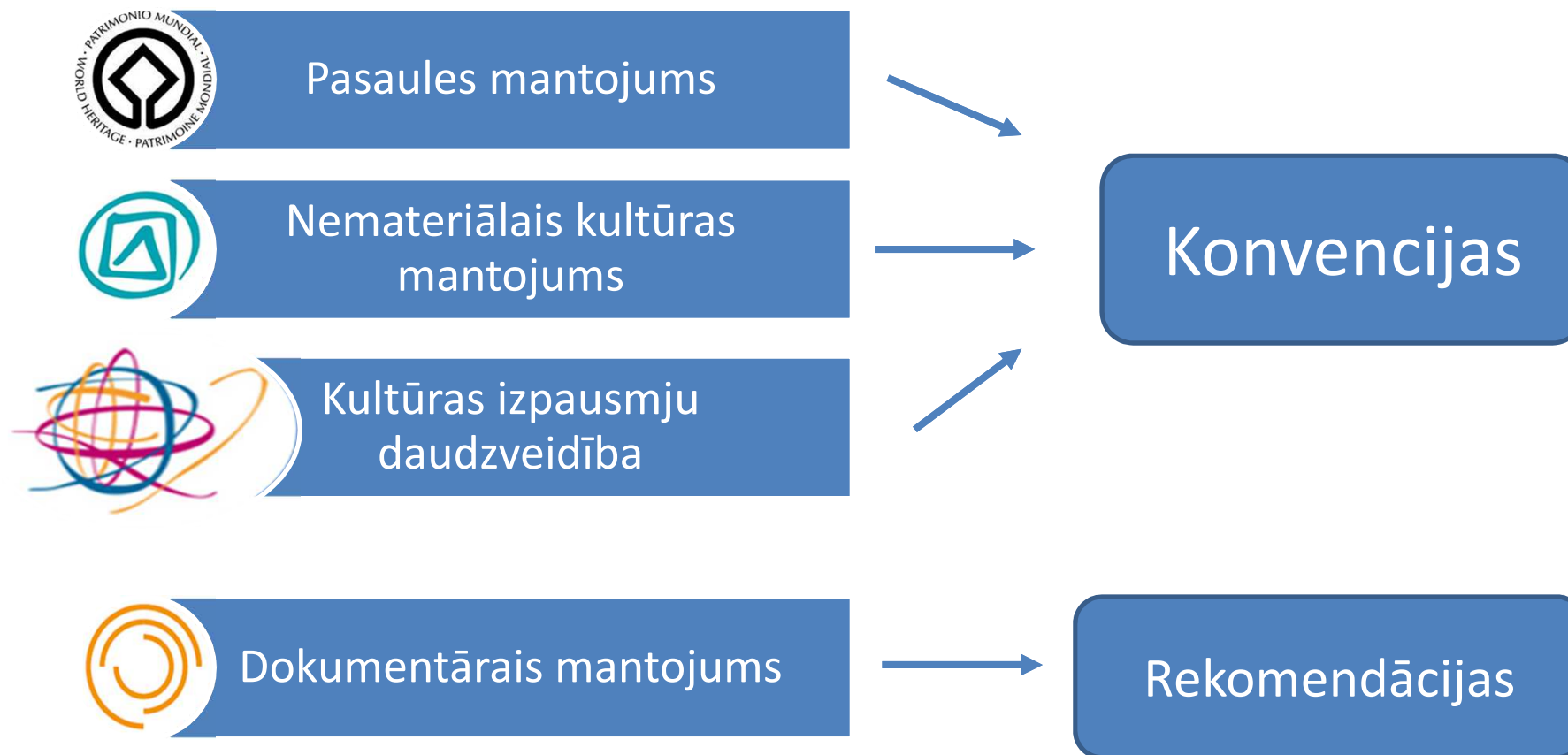
- Nosakot standartus:
 - konvenciju, rekomendāciju, deklarāciju izveide
 - vienoti un saprotami principi un normas visiem
- Pildot globāla informācijas apstrādes centra funkciju:
 - zināšanu, pieredzes, informācijas uzkrāšana un izplatīšana
 - pētniecības, sadarbības tīklu atbalsts
 - inovatīvu risināju identificēšana un testēšana ar pilotprojektu palīdzību

Kā UNESCO darbojas?

- Vairojot cilvēkresursu kompetenci un institucionālo kapacitāti:
 - apmācību programmas, mācību materiāli
- Sekmējot starptautisku sadarbību:
 - attīstības sadarbības īstenošana
 - ekspertu sapulcēšana no visas pasaules

UNESCO programmas kultūrā

Pasaules mantojums

- Jebkura vērtīga kultūras vai dabas objekta bojāšanas vai izzušana ir zaudējums visām pasaules tautām;
- 1972. gadā pieņem UNESCO Konvenciju par Pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību
- Pamatkritērijs – īpašas nozīmes pasaules vērtība,
- UNESCO Pasaules mantojuma saraksts – 1007 vietas
- Kultūras un dabas mantojuma objekti – pieminekļi, dabas parki, pilsētu vēsturiskie centri, senkapi, kapsētas, kuriem ir vēsturiska, zinātniska, mākslinieciska vai citāda kultūras vērtība.

UNESCO Pasaules mantojuma saraksts

1997. gadā – **Rīgas vēsturiskais centrs**

UNESCO Pasaules mantojuma saraksts

2005. gadā – Strūves ģeodēziskā loka punkti
Jēkabpilī un Sestukalnā

UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālais saraksts

2011. gadā - **Kuldīgas vecpilsēta Ventas senlejā**

UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālais saraksts

2011. gadā - Daugavas loki jeb aizsargājamo ainavu apvidus
“Augšdaugava”

UNESCO Pasaules mantojuma Latvijas nacionālais saraksts

2011. gadā - **Grobiņas arheoloģiskais ansamblis**

Programma “Pasaules atmiņa”

- 1992. gadā izveidota programma “Pasaules atmiņa” – īpašs pamudinājums ir Sarajevas Nacionālās bibliotēkas iznīcināšana;
- Pamatideja – atmiņu (satur) trauslums un izzūdamība;
- Dokumentārais mantojums ir cilvēces kultūras mantojuma daļa, kas ietver informāciju par cilvēces, kultūru un valodu daudzveidību, kā arī vēsturē piedzīvoto pierakstītā, uzzīmētā, gravētā vai jebkā citādi dokumentāri fiksētā veidā uz jebkāda iespējamā informācijas nesēja.

Programmas “Pasaules atmiņa” starptautiskais reģistrs

2001. gadā iekļauts “**Dainu skapis**” – latviešu tautasdziesmu krājuma “Latvju Dainas” redaktora Krišjāņa Barona (1835.–1923.) sakārtotais manuskriptu kopums, kas atrodas paša redaktora plānotā skapī

Programmas “Pasaules atmiņa” starptautiskais reģistrs

2009. gadā iekļauta trīs Baltijas valstu – Igaunijas, Latvijas un Lietuvas – kopīgi sagatavotā nominācija **“Baltijas Ceļš – cilvēku ķēde trīs valstu vienotiem centieniem pēc brīvības”**, kas ir ar šo vēsturisko notikumu saistīts nozīmīgs dokumentu arhīvs

UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālais reģistrs

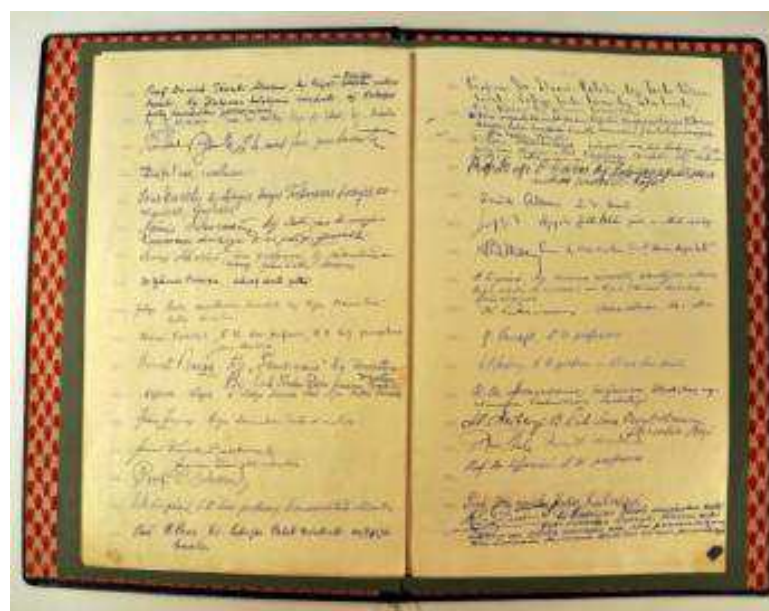
“Eduarda Krauca fotonegatīvu uz stikla pamatnes kolekcija – Ķeguma spēkstacijas celtniecības gaita 1936.–1940.”

UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālais reģistrs

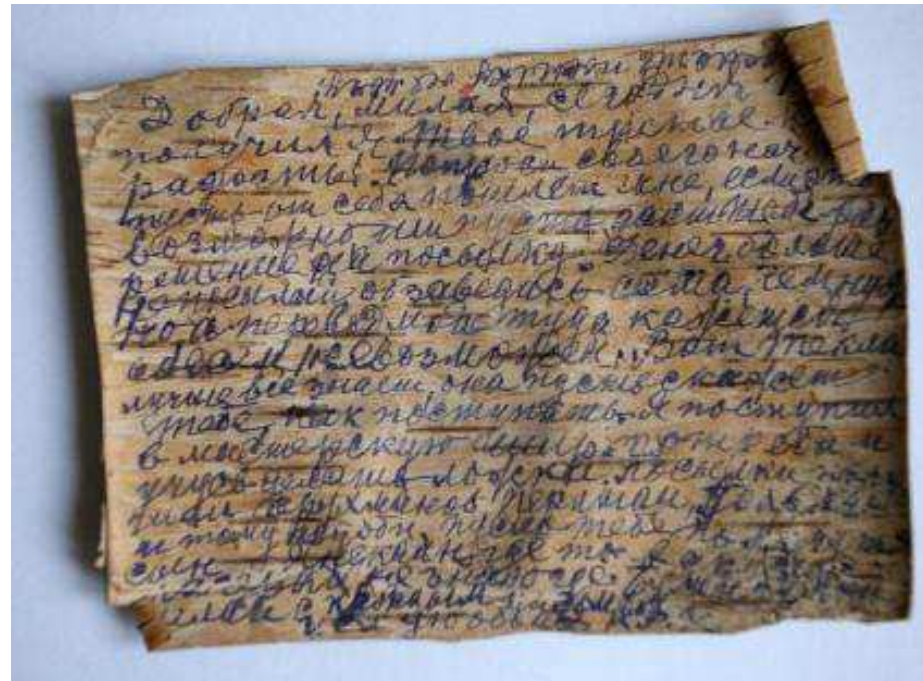
“Raina un Aspazijas savstarpējā sarakste 1894.–1929.”

UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālais reģistrs

“Latvijas Centrālās Padomes Memorands.
Rīga, 1944. gada 17. marts”

UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālais reģistrs

“Sibīrijā rakstītas vēstules uz bērza tāss”

UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” Latvijas nacionālais reģistrs

**“Tradicionālo prasmju un dzīvesveida dokumentēšana Pieminekļu
valdes 1924.–1931. gada ekspedīciju fotonegatīvos”**

Nemateriālā kultūras mantojuma programma

- 2003. gada UNESCO Konvencija par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu;
- Pamatideja – dzīvo tradīciju izcelšana, pievēršanās cilvēkam kā vērtībai un vērtības nesējam;
- “Nemateriālais kultūras mantojums” nozīmē paražas, spēles un mutvārdu izpausmes formas, zināšanas un prasmes, kā arī ar tiem saistītus instrumentus, priekšmetus, artefaktus un kultūrtelpas, ko kopienas, grupas un dažos gadījumos – atsevišķi indivīdi atzīst par sava kultūras mantojuma daļu;

UNESCO Cilvēces mutvārdu un nemateriālā kultūras mantojuma Reprezentatīvajā sarakstā

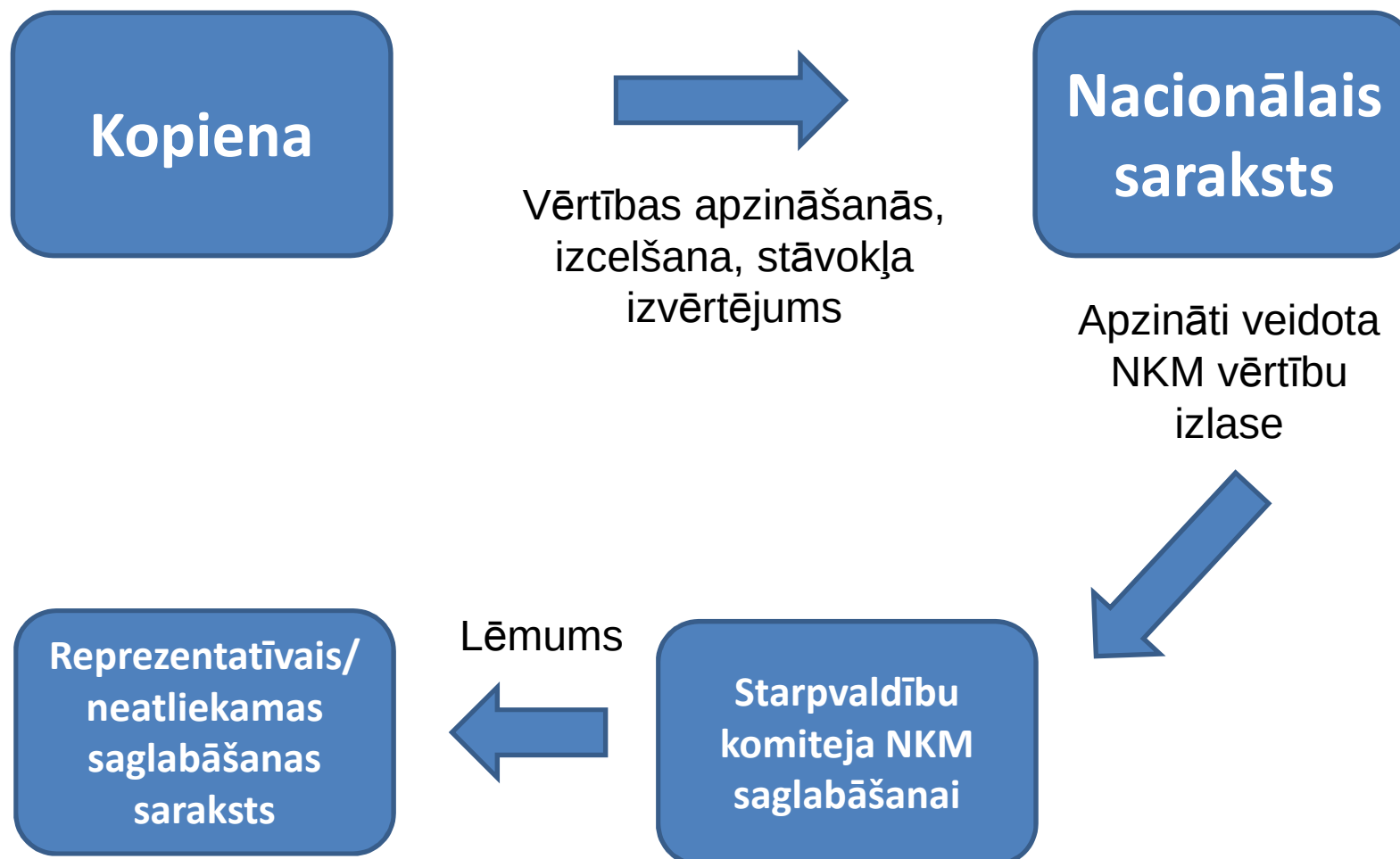
2003. gadā – Baltijas **Dziesmu un deju svētku** tradīcija

UNESCO Nemateriālā kultūras mantojuma, kam jānodrošina neatliekama saglabāšana, sarakstā

2009. gadā – **Suitu kultūrtelpa**

Vērtības atzīšana starptautiskā līmenī

Kritēriji iekļaušanai UNESCO Cilvēces mutvārdu un nemateriālā kultūras mantojuma reprezentatīvajā sarakstā

- NKM elementam jāatbilst Konvencijā noteiktajai NKM definīcijai;
- Nominācijai jāvairo NKM redzamībai, jāsekmē dialogs un jāapliecina cilvēces kultūras daudzveidība;
- Ir paredzēti mēri aizsardzībai;
- Elements tiek nominēts ar pēc iespējas lielāku kopienas līdzdalību;
- Elements ir iekļauts nacionālā NKM vērtību reģistrā.

Kritēriji iekļaušanai UNESCO Nemateriālā kultūras mantojuma, kam jānodrošina neatliekama saglabāšana, sarakstā

- NKM elementam jāatbilst Konvencijā noteiktajai NKM definīcijai;
- Elementa pastāvēšana ir apdraudēta par spīti kopienas centieniem to saglabāt;
- Elementa saglabāšanas nodrošināšanai nepieciešama tūlītēja rīcība;
- Ir izstrādāts saglabāšanas plāns;
- Elements tiek nominēts ar pēc iespējas lielāku kopienas līdzdalību;
- Elements ir iekļauts nacionālā NKM vērtību reģistrā, īpašas neatliekamības gadījumā elementu var iekļaut arī ar dalībvalsts atļauju.

Nemateriālā kultūras mantojuma nacionālais saraksts - aktualitāte Latvijā

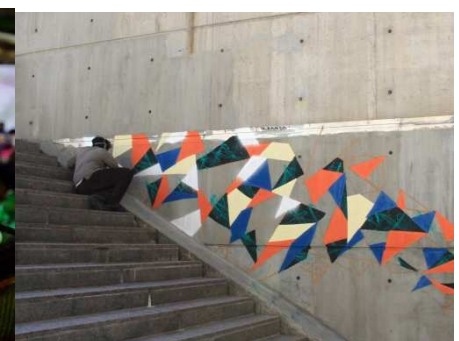
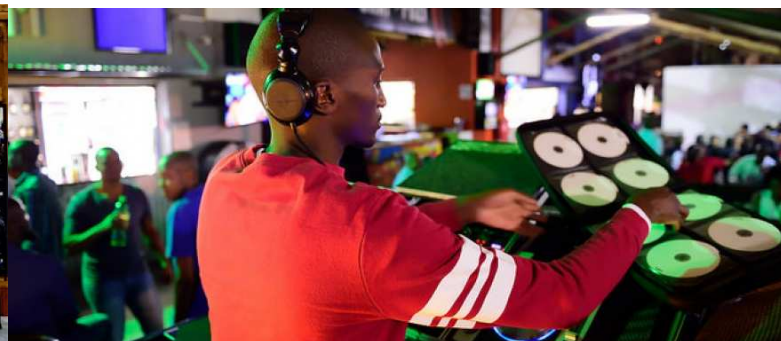
- Likums par nemateriālo kultūras mantojumu;
- Saraksta izveide;
- Kopienų līdzdalība vērtību izcelšanā.

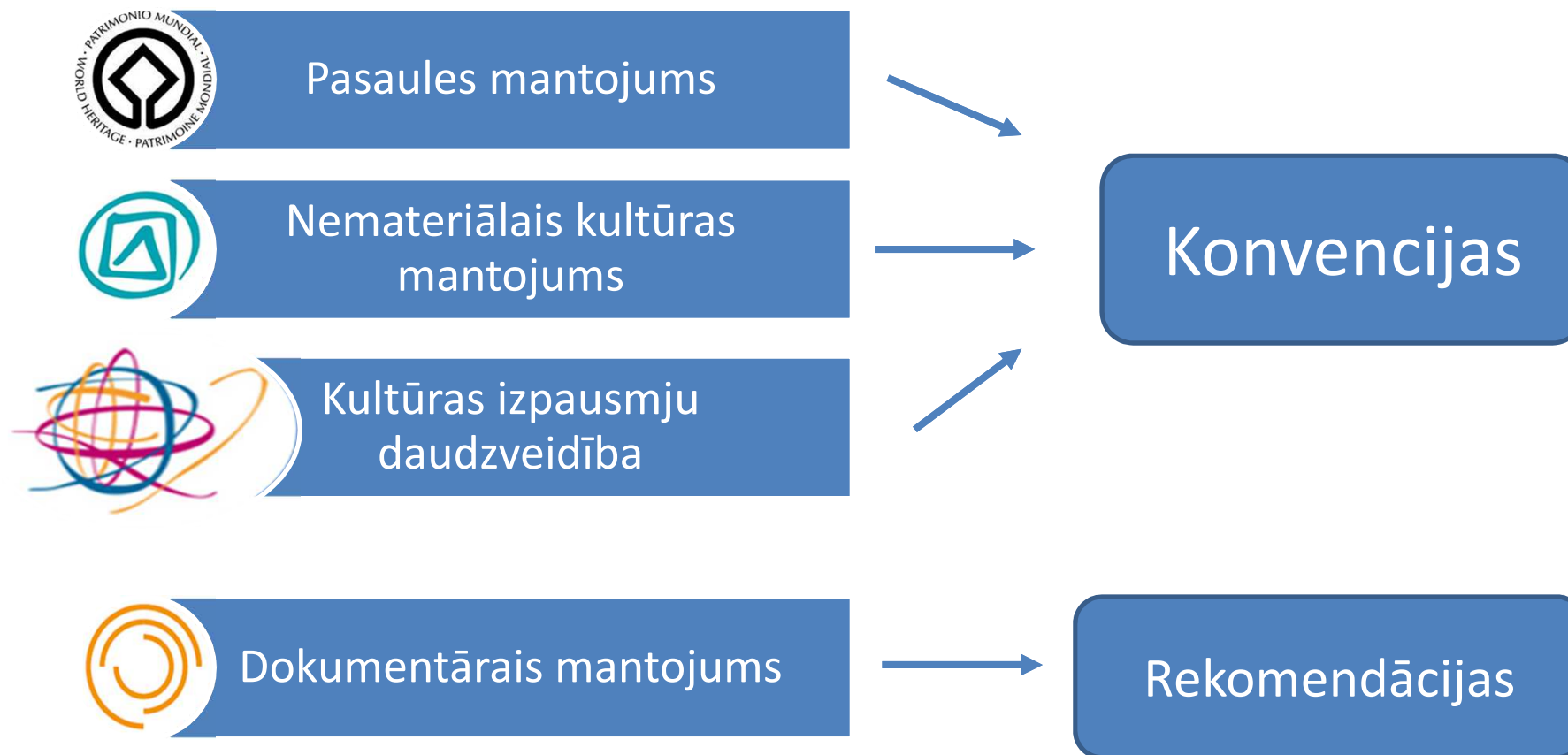
UNESCO 2005. gada Konvencija par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu

- Pamatideja – nodrošināt mūsdienu kultūras dzīvotspēju;
- Konvencijas darbības virzieni – nodrošināt labvēlīgu vidi kultūras preču un pakalpojumu radīšanai, radošo industriju attīstībai, mākslinieku un radošo personu darba apstākļiem, NVO un pilsoniskās sabiedrības iesaistei kultūras procesos.

UNESCO programmas kultūrā

UNESCO LATVIJAS *dārgumi*

STARPTAUTISKI
ATZĪTI

NACIONĀLI
NOVĒRTĒTI

TĪKLI

UNESCO

Paldies par uzmanību!

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija

Rīga, Pils laukums 4 – 206

Telefons: 67325109

E-pasts: office@unesco.lv

www.unesco.lv